

'Door dit boek voelde ik mij gezien'

Geschiedenis van geweld : Édouard Louis bewerkt voor theater

ACTEUR EELCO SMITS SPEELT HET PERSONAGE VAN LOUIS, LOTTE DUNSELMAN KRIJPT IN DE HUID VAN ZUS CLARA. FOTO BART GRIETENS BART GRIETENS

Sommige lichamen zijn in deze samenleving minder waard dan andere, zegt theaterregisseur Abdel Daoudi (1985). Die pijnlijke constatering bracht hem bij *Geschiedenis van geweld* van Édouard Louis, dat hij nu naar het theater brengt.

LORIANNE VAN GELDER

Abdel Daoudi zit vaak in de trein. Hij woont in Den Haag, is verbonden aan Theater Oostpool in Arnhem en maakt nu als regisseur bij Toneelschuur Producties een voorstelling bij de Schuur in Haarlem. De trein is zijn tweede thuis.

Op een van die treinreizen las hij *Geschiedenis van geweld*, een rauw en eerlijk relaas over een nacht waarin Édouard Louis te maken krijgt met verschrikkelijk geweld: een verkrachting, mishandeling en een pistool op hem gericht, door een jongen die hij even daarvoor, op kerstavond, op straat ontmoette en mee naar huis nam. Die jongen is Reda, 'van Noord-Afrikaans afkomst', zoals de politie later niet nalaat te benadrukken.

Terwijl hij het boek las voelde Daoudi zich ineens gezien. "Via Édouard voelde ik me zichtbaar. Ik voelde geen directe herkenning, maar het raakte me hoe hij naar Reda keek, en naar de samenleving kijkt, hoe hij beschrijft hoe Reda behandeld wordt. Hij doet dat compassievol, zonder wat er is gebeurd te vergoelijken. Het is een extreme oefening in empathie."

Louis beschrijft in het boek via zichzelf, maar ook via zijn zus die het verhaal weer aan haar man vertelt, wat er is voorgevallen. Hoewel hem iets verschrikkelijks is overkomen - hij wast zich vele malen om de geur van Reda van zich af te krijgen, hij schrobt zelfs de spiegel waarin Reda keek - weet hij ook empathie en begrip op te brengen voor Reda, een jongen die eindeloos te maken heeft gehad met geweld: of het nu op letterlijk of op systemisch niveau was.

Het jaar van geweld

NIENKE VENEBOER

Daoudi wilde iets maken over geweld, het past in een lijn waar hij al langer mee bezig is. Vorig jaar regisseerde hij de gewelddadige Shakespearetragedie Macbeth, volgend jaar maakt hij iets over een jeugddelinquent die aan het einde van haar straf zit. Hij noemt het zijn 'geweldjaar', maar wel geweld in de breedste zin van het woord: racistisch, systemisch of fysiek geweld.

Hoewel Daoudi een stadse jongen is, geboren in de Schilderswijk in Den Haag, en Louis opgroeide op het Noord-Franse platteland, herkent hij veel uit het leven van de auteur. Hij groeide op als oudste van vier in een gezin van Marokkaanse immigranten. Er was weinig geld, nauwelijks kunst en cultuur. Hij werd geacht een goede opleiding te doen – hij deed biomedische wetenschappen – maar zijn hart lag bij het theater.

Met Geschiedenis van geweld werd ook een luikje geopend naar een pijn die Daoudi zelf meemaakte. Anderhalf jaar geleden reed hij op zijn scooter toen hij door een grote, witte Range Rover werd aangereden. Hij viel, stuiterde over het kruispunt, verdraaide zijn enkels en brak zijn pols. De auto reed door.

"Mijn eerste gedachte toen was: ik moet geloven dat deze persoon mij niet heeft gezien. Of dat hij doorreed omdat hij anders zelf erg in de problemen zou komen. Want als ik ook maar even denk dat hij denkt dat mijn leven niets waard is voor hem, ga ik dat internaliseren."

Structureel gemarginaliseerd

De politieagent die ter plaatse kwam, lachte een beetje en vond niet dat een ambulance nodig was. Hij grapte nog tegen zijn collega's: 'Jammer dat het geen leuke blonde meid is.' Later, toen Daoudi wel in het ziekenhuis kwam, bleek hij er ernstiger aan toe dan gedacht.

Voor Daoudi was het een ongeluk dat hem tot een ijzige conclusie deed komen. "Ik ga het stellig zeggen: sommige lichamen zijn in deze samenleving minder waard." Daarmee doelend op zijn achtergrond als Marokkaans-Nederlandse man, maar ook op het homoseksuele lichaam, of het vrouwenlichaam, 'lichamen die structureel gemarginaliseerd worden in bepaalde situaties, of het nu in het uitgaansleven is, of in een situatie als deze'.

Acteur Eelco Smits speelt het personage van Louis, Sia Cyroos kruipt in de huid van Reda en Lotte Dunselman is de zus, Clara. In een decor dat bestaat uit een soort kubusvormig huisje met ramen zie je de nacht die Reda en Édouard met elkaar doorbrengen. Tijdens de laatste repetities slijpt Daoudi de bewegingen van de acteurs nog scherp. "Kun je nog een metertje naar links gaan," vraagt hij Dunselman. "Je moet hem met de intentie van verleiding aanraken, maar het moet eruit zien als fouilleren," vraagt hij Cyroos.

Frustrerende tijd

Hoewel Daoudi al in 2012 afstudeerde aan de Toneelacademie Maastricht, duurde het voor zijn gevoel lang voordat hij werd opgemerkt. Vaak was het van: 'leuke plannen, maar er is geen geld' of 'ik ken je eigenlijk niet, ik heb nog nooit werk van je meegekregen'.

Het was een frustrerende tijd. Maar die lijkt nu voorbij, dankzij regisseurs als Daria Bukvic, 'voorlopers die als een sloopkogel door het witte theaterlandschap gaan'. Eerder dit jaar regisseerde hij Volim te bij Bellevue Lunchtheater, nu dit, en er komt nog meer.

Voorstellingen die, zoals Daoudi het zegt, 'lang genoeg de blik op de ander werpen, totdat je iets van jezelf herkent en daardoor dichterbij de ander komt te staan'. Zodat je bereikt wat hij nu dankzij dit boek ook voelt: "Ik word gezien."

Geschiedenis van geweld, (Theater Oostpool/Toneelschuur Producties), 22-26 november (24 nov première) in de Schuur in Haarlem. 16-18 december in Bellevue Amsterdam. Verder tournee.

IEDEREEN WIL ÉDOUARD LOUIS

De Franse schrijver Édouard Louis (1992) is een waanzinnig geliefde auteur om naar het theater te brengen. De schrijver ontvluchtte zijn jeugd op het arme Noord-Franse platteland, waar zijn homoseksualiteit niet werd geaccepteerd en hogere klassen op hem neerkeken. Regisseur Eline Arbo encenseerde een bejubelde versie van zijn debuut Weg met Eddy Bellegueule.

Begin dit jaar wijdde Internationaal Theater Amsterdam (ITA) met Brandhaarden zelfs een heel programma aan de schrijver. Ivo van Hove bewerkte de boeken Wie heeft mijn vader vermoord en Gevechten en metamorfosen van een vrouw. Louis wordt geroemd om zijn beeldende stijl en zijn scherpe manier van schrijven over klassenverschillen, mannelijkheid en seksualiteit. Zelf noemt hij zijn boeken 'plaatjesboeken'.